

Interpelacja nr 41513

do ministra spraw wewnętrznych i administracji

w sprawie nieprawidłowego wykonania przez dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin

<https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/interpelacja.xsp?documentId=6EF89809CE79E3A2C12589BF00431E60>

Zgłaszający: Marcin Kulasek, Włodzimierz Czarzasty, Wiesław Szczepański

Data wpływu: 30-05-2023

Data wysłania: 01-06-2023

Szanowny Panie Ministrze,

z licznych publikacji dotyczących tzw. ustawy represyjnej wynika, że sądy apelacyjne zmieniły już prawomocnie 4,5 tysięcy decyzji dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA z 2017 roku obniżających policyjne emerytury lub renty i przywróciły świadczenia w wysokości sprzed 1 października 2017 roku. W sądach okręgowych zapadło 8 tysięcy korzystnych dla byłych funkcjonariuszy wyroków.

W apelacji dyrektor ZER MSWiA przegrał 90% spraw. (źródło: <https://www.bankier.pl/wiadomosc/PiS-przegrywa-z-dezubekizacja-Funkcjonariusze-odzyskuja-wysokie-swiadczenia-8522911.html>). Do czerwca 2022 roku MSWiA wypłaciło byłym funkcjonariuszom służb PRL 287 milionów złotych (źródło: <https://wiadomosci.radiozet.pl/polska/polityka/Ustawa-dezubekizacyjna.-287-mln-zl-tyle-MSWiA-oddalo-bylym-funkcjonariuszom-sluzb-PRL>).

Jak się wydaje, powodem zmiany tak wielu decyzji organu emerytalno-rentowego było nieprawidłowe przeprowadzenie stosownych postępowań przed ich wydaniem. Z informacji jakie otrzymałem wynika, że decyzje obniżające wysokość świadczeń wydano bez jakiegokolwiek postępowania. Na rozpatrzenie przez sądy oczekuje jeszcze kilkanaście tysięcy spraw.

Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał, że Polska naruszyła Europejską konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w przypadku byłego funkcjonariusza, który ponad cztery lata czekał na rozpatrzenie odwołania w sprawie emerytury pomniejszonej przez tzw. ustawę represyjną (źródło: <https://oko.press/dezubekizacja-tk-strasburg>).

Decyzje o przyznaniu prawa do emerytury lub renty, ustalające wysokość tych świadczeń, oraz decyzje o zmianie wysokości świadczeń lub ich waloryzacji są decyzjami administracyjnymi. Decyzja emerytalno-rentowa jest decyzją deklaratoryjną, gdyż prawo do świadczenia nabywa się z mocy samego prawa po spełnieniu ustawowych warunków. Akt deklaratoryjny to akt, który stwierdza w sposób prawnie wiążący zaistnienie pewnych skutków prawnych (praw czy obowiązków), jakie zaistniały ex lege (z mocy samego prawa), ze względu na spełnienie przesłanek (warunków) określonych przez ustawodawcę. Akt ten potwierdza zaistnienie tych skutków. Deklaratoryjny charakter decyzji oznacza, że jedynie potwierdza ona istniejące już prawo, które do tego, by obowiązywać, nie wymaga decyzji. Taka decyzja ma charakter potwierdzający. Przy czym zaznaczyć należy, iż mimo wszystko jest to decyzja konieczna, mimo że sama w sobie nie tworzy nowej sytuacji prawnej.

Trybunał Konstytucyjny sformułował fundamentalną zasadę sprawiedliwości proceduralnej, której przestrzeganie jest także obowiązkiem organów emerytalno-rentowych. Na zasadę tę składają się przynajmniej wymagania: możliwości bycia wysłuchanym, ujawniania w sposób czytelny motywów rozstrzygnięcia, co ma zapobiegać jego dowolności i arbitralności, oraz zapewnienia uczestnikowi postępowania przewidywalności jego przebiegu. Zasada szybkości postępowania nie powinna prowadzić do konfliktu z dochodzeniem prawdy w procesie ani ograniczać uprawnień procesowych ustawowo zagwarantowanych uczestnikom postępowania (np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 grudnia 2022 r., sygn. akt K 4/21 OTK-A 2022/79).

Z informacji jakie do mnie docierają wynika, że zasada sprawiedliwości proceduralnej nie była przestrzegana przy wydawaniu decyzji obniżających policyjne emerytury i renty wydawanych na podstawie ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2016 roku. W rzeczywistości decyzje wydawano bez zachowania jakiegokolwiek procedury, wyłącznie na podstawie dokumentu (opinii) oddziałowych archiwów Instytutu Pamięci Narodowej pt. „informacja o przebiegu służby“ niezawierającego żadnych informacji o przebiegu służby, tj. okoliczności faktycznych, zgodnie z art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej. Pracownicy archiwów Instytutu Pamięci Narodowej ograniczyli się do wskazania jedynie okoliczności dodatkowych, o których mowa w ust. 4 tego przepisu. Po prostu, wydawano decyzje po wpłynięciu tego dokumentu, który nie został nawet podpisany przez piastuna organu Instytutu Pamięci Narodowej. Zgodnie ze statutem IPN, jego organami są: prezes IPN, kolegium IPN i dyrektor oddziału IPN. Przy czym, Instytut Pamięci Narodowej nie jest stroną w postępowaniu o policyjną emeryturę lub rentę. Jest on uczestnikiem tego postępowania – zgodnie z art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej na wniosek organu emerytalnego Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sporządza na podstawie posiadanych akt osobowych i w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku przekazuje organowi emerytalnemu informację o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

W orzecznictwie sądowym podkreśla się, że informacja o przebiegu służby sporządzona przez IPN nie jest władczym przejawem woli organu administracji publicznej/władczym rozstrzygnięciem, lecz jest oświadczeniem wiedzy i nie rozstrzyga konkretnej sprawy administracyjnej w stosunku do konkretnej osoby fizycznej. Wskazana czynność ma charakter stricte informacyjny i stanowi jedynie urzędowe potwierdzenie określonych faktów, zamieszczonych w aktach osobowych funkcjonariusza, celem ponownego ustalenia prawa do świadczeń emerytalnych (wyrok SA w Szczecinie – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 31 października 2022 r., III AUa 241/22).

Instytut Pamięci Narodowej powinien wykazać dowodowo naganność etyczną służby ubezpieczonego, zdefiniować charakter formacji, o której mowa w art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, jak też

przedstawić charakterystykę działalności formacji i charakterystykę konkretnego stanowiska służbowego (tak w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 marca 2022 r., sygn. akt III AUa 264/21). Tymczasem w tzw. informacji o przebiegu służby nie wskazano nawet ustępu, punktu, litery i tiret art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, do którego zakwalifikowano okres służby uznany za służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Ustaień w zakresie stanu faktycznego dokonywano dopiero w postępowaniu sądowym, a emerytom i rencistom policyjnym nie umożliwiono złożenia wyjaśnień i nie wysłuchano ich przed wydaniem decyzji przez dyrektora zakładu.

Mając na uwadze powyższe, zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Ministra o wyjaśnienie, w ilu przypadkach przed wydaniem decyzji obniżającej policyjną emeryturę lub rentę zaniechano przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania i na jakiej podstawie prawnej?

Kodeks postępowania administracyjnego w art. 180 § 1 stanowi, iż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy tego kodeksu, chyba że przepisy dotyczące ubezpieczeń ustalają odmienne zasady postępowania w tych sprawach. Przepis ten jest spójny z art. 11 ustawy zaopatrzeniowej funkcjonariuszy i ich rodzin stanowiącym, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Kodeksu postępowania administracyjnego oraz przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Uprawnienia dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w postępowaniu prowadzonym w celu ustalenia okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego lub ich wysokość oraz na wypłatę albo wstrzymanie tych świadczeń określono w art. 34 ustawy zaopatrzeniowej.

Zgodnie z literalną treścią art. 2 ust. 1 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2016 roku, w przypadku osób, w stosunku do których z informacji, o której mowa w art. 13a ustawy zmienianej w art. 1, wynika, że pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zmienianej w art. 1, i które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy mają przyznane

świadczenia na podstawie ustawy zmienianej w art. 1, organ emerytalny właściwy według przepisów ustawy zmienianej w art. 1 wszczyna z urzędu postępowanie w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczeń, o których mowa w art. 15c lub art. 22a ustawy zmienianej w art. 1.

Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA powinien przeprowadzić postępowanie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa materialnego oraz procesowego i prawidłowo rozpoznając istotę sprawy, podjąć decyzję o sposobie jego zakończenia. Przyjęcie odmiennej interpretacji przepisów doprowadziło do absurdu. Dyrektor firmował opinię archiwistów IPN bez znajomości faktów, a sprawę faktycznie rozstrzygnęła dyskrejonalnie osoba pełniąca obowiązki kierownika lub naczelnika oddziałowego archiwum.

Tymczasem dokonano obniżenia policyjnych emerytur lub rent osobom, którym świadczenia przyznano po raz pierwszy po wejściu w życie ustawy z 16 grudnia 2016 roku, tj. po dacie 1 stycznia 2017 roku, gdyż pozostawały jeszcze w czynnej służbie i legitymują się ponad 26 latami służby po 1990 roku. Kwestia ta omówiona została np. w uzasadnieniach wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2022 roku, sygn. akt III USKP 145/21 LEX nr 3420439, wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 16 grudnia 2022 roku, sygn. akt AUa 185/22 publ. POSP i wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 4 października 2022 roku, sygn. akt III AUa 281/21 publ. POSP. Takie obniżenie policyjnych emerytur i rent nie znajduje żadnego uzasadnienia.

Wobec tego, proszę Pana Ministra o udzielenie informacji, ile policyjnych emerytur i rent przyznanych po raz pierwszy po dacie 1 stycznia 2017 roku obniżono na podstawie ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2016 roku?

Jednocześnie proszę o rozważenie spowodowania podjęcia działań naprawczych w tym zakresie przez uprawniony organ.

Z poważaniem

wiceprzewodniczący Komisji Obrony Narodowej
dr inż. Marcin Kulasek
Poseł na Sejm RP